

Näringsutskottets betänkande

1984/85:21

om offentliga styrelseledamöter i vissa stiftelser (prop. 1984/85:113)

Ärendet

I proposition 1984/85:113 (industridepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att antaga förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1982:315) om styrelserepresentation för samhället i vissa stiftelser.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Den redovisas i det följande.

Propositionen

I propositionen föreslås att giltigheten av lagen (1982:315) om styrelserepresentation för samhället i vissa stiftelser förlängs med tre år. Regeringen får enligt denna lag utse en ledamot och en suppleant i styrelsen för högst tio allmännyttiga stiftelser som har mer än fem miljoner kronor i tillgångar.

Motion

Yrkande

Den motion som har väckts med anledning av propositionen är 1984/85:2848 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), vari, såvitt här är i fråga, hemställs (2) att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att lagen (1982:315) om styrelserepresentation för samhället i vissa stiftelser, som gäller till utgången av juni månad år 1985, skall fortsätta att gälla till utgången av december månad 1986.

Yrkande 1 i motionen, vilket går ut på att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till ny stiftelselagstiftning, har hänvisats till lagutskottet, som behandlar det i betänkandet LU 1984/85:19 om översyn av lagen om tillsyn av stiftelser.

Motivering

I motionen anförts att det, såsom från moderata samlingspartiets sida hävdades redan när den första lagen i ämnet föreslogs år 1972, i princip är helt felaktigt med offentliga styrelserepresentanter i stiftelser. Stiftelsernas speciella ställning bl. a. i skattehänseende motiverar en väl fungerande offentlig tillsyn, men skillnaden mellan tillsyn och inflytande är väsentlig.

1 Riksdagen 1984/85. 17 saml. Nr 21

Rättelse: S. 1, rad 2 Står: 1984/85:21 Rättat till: 1984/85:113

S. 3, rad 11 och näst sista raden Står: 1984/85:2428 Rättat till: 1984/85:2848

Tillsynen bör avse att stiftelsens tillgångar förvaltas på ett sätt som bäst gagnar stiftelsens intresse och att avkastningen används i enlighet med stiftelseurkundens bestämmelser. Systemet med offentliga styrelseledamöter tillgodoser inte detta syfte, menar motionärerna. I stället borde länsstyrelsernas tillsyn förbättras. En möjlighet kunde vara att auktoriserade revisorer granskar stiftelsernas verksamhet enligt instruktioner utfärdade av en myndighet.

Utskottet

Systemet med rätt för regeringen att förordna s. k. offentliga ledamöter i styrelserna för vissa allmännyttiga stiftelser infördes genom lagstiftning år 1972. Den första lagen i ämnet avsåg även förvaltningsbolag. Systemet har betecknats som en försöksverksamhet. Det har omprövats åren 1976, 1979, 1980 och 1982. Dess räckvidd var störst under perioden den 1 juli 1976 – den 30 juni 1979, då det omfattade högst 60 aktiebolag eller ekonomiska föreningar och högst tio stiftelser. I praktiken utnyttjades dock inte rätten till styrelserepresentation i aktiebolag med egen produktion och i ekonomiska föreningar.

Sedan år 1982, då en utvärdering av systemet med offentlig styrelserepresentation redovisades för riksdagen, gäller lagen därom endast i fråga om stiftelser, högst tio till antalet. Regeringen föreslår nu att lagen, som gäller till utgången av juni 1985, får sin giltighet förlängd med tre år. Detta skulle ske i avvaktan på resultatet av den beredning som inom justitiedepartementet pågår av material från stiftelseutredningen (Ju 1975:01).

I motion 1984/85:2848 (m) föreslås att den förlängda giltigheten av lagen skall begränsas till ett och ett halvt år, dvs. intill utgången av år 1986. Dessförinnan bör, menar motionärerna, en ny stiftelselagstiftning komma till stånd, enligt vilken den offentliga tillsynen av stiftelser genomförs utan medverkan av särskilda styrelserepresentanter.

Enligt ett annat yrkande i samma motion, vilket har behandlats av lagutskottet (LU 1984/85:19), skulle riksdagen samtidigt med att den tar ställning till proposition 1984/85:113 begära förslag till ny stiftelselagstiftning. Lagutskottet har anslutit sig till motionärernas uppfattning att det är angeläget att en tidsenlig lagstiftning beträffande stiftelser kan åstadkommas. Liksom vid ett tidigare tillfälle har lagutskottet också understrukt vikten av att arbetet på en sådan lagstiftning bedrivs skyndsamt. Något särskilt tillkännagivande i saken från riksdagens sida har lagutskottet emellertid inte funnit vara erforderligt för närvarande.

Näringsutskottet har tagit del av uppgifter – delvis redovisade av justitieminister Sten Wickbom i svar nyligen på en fråga i riksdagen (se LU 1984/85:19 s. 4) – om planeringen av hur det nämnda beredningsarbetet skall fortsättas. Det är uppenbart att detta icke, även om det bedrivs skyndsamt, kan avslutas så snart att en ny ordning för tillsyn av stiftelser kan gälla från 1987 års början.

Vid utskottets behandling av ärendet har moderata samlingspartiets representanter i detta läge föreslagit att propositionen skall avslås, vilket innebär att systemet med offentliga styrelseledamöter i vissa stiftelser skulle komma att upphöra vid utgången av juni 1985. Utskottet anser emellertid liksom regeringen att den nuvarande ordningen även fortsättningsvis bör gälla i avvaktan på den allmänna omprövning av stiftelselagstiftningen som förestår. Propositionen tillstyrks följaktligen av utskottet, samtidigt som det nu aktuella yrkandet i motionen avstyrks.

Härvid instämmer utskottet i lagutskottets nyss refererade uttalande.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1984/85:2848 yrkande 2 antar det i proposition 1984/85:113 framlagda förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1982:315) om styrelserepresentation för samhället i vissa stiftelser.

Stockholm den 11 april 1985

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Staffan Burenstam Linder (m), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Ivar Franzén (c), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c) och Sylvia Pettersson (s).

Reservation

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Vid utskottets" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som instämmer i motionärernas kritiska bedömning av det nuvarande systemet, anser att riksdagen i detta läge inte bör förlänga giltigheten av lagen om styrelserepresentation för "samhället" – dvs. staten – i vissa stiftelser. Att den pågående översynen av stiftelselagstiftningen drar ut på tiden behöver inte utgöra något motiv för att den nu gällande ordningen – som inte fyller någon rimlig funktion – skall bibehållas tills vidare. Propositionen avstyrks sålunda av utskottet.

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2848 yrkande 2 avslår proposition 1984/85:113.

Särskilt yttrande

Christer Eirefelt (fp) anför:

En förutsättning för arbetet på en ny stiftelselagstiftning måste vara att det nuvarande systemet med en på lag grundad styrelserepresentation för staten i vissa stiftelser skall slopas. Det är med denna uttryckliga förutsättning som jag har ansett mig kunna biträda förslaget om att lagen om sådan styrelsepresentation skall bibehållas under en begränsad tid i avvaktan på den nya lagstiftningen.